Anul VI. Oravița 10|23 Noembre 1912. Nr. 46.

PROGRESUL

Abonamentul:
Pe un an 8 coroane.
Pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și alte țerĭ străine pe an 10 cor.

Un număr singuratic 10 filerĭ.

Redacția și Administrația Nr. 817.

Telefon Nr. 29.

Apare în fiecare Sîmbătă.

Inserate după învoială.

Manuscripte nu se înapoiază.

Dela Arad.

Sîmbătă la 3/16 Noembre c. s'a serbat centenarul pedagogiuluĭ rom. din Arad. A fost o rară sărbătoare, care atît ca valoare culturală intrinsecă, dar maĭ ales ca valoare extrinsecă, în arangeamentul eĭ extern, a fost o serbare la înălțime și neîntrecută de cîte s'au pomenit păn'acum la Romănĭ în orcare parte a țăriĭ.

Festivalul a fost precedat de o înălțătoare slujbă în biserica catedrală, oficiată de însușĭ arhiereul Aradului, asistat de mulțĭ dignitarĭ bisericeștĭ, dintre carĭ arhimandritul Augustin Hamsea a rostit „Credeul", ear vicarul Vasile Mangra — rugăciunea domnească, sfîrșind cu glas ridicat: ... nu ne duce pre noĭ în ispită, ci ne scapă de cel rău! Chorul seminaruluĭ îmbrăca rugăciunile în cîntărĭ frumoase și pline de evlavie. După liturghia, încheiată cu un parastas pentru răposațiĭ intemeietorĭ și foștiĭ profesorĭ aĭ preparandieĭ, lumea, în frunte cu arhiereul, s'a îndreptat către Seminar, umplînd sala cea mare împreună cu salele de alăturĭ și galeria de deasupra, toate literalminte pline de un public mare și distins, care a ascultat cu evlavie discursurile, dintre carĭ cel dintăĭ, al directoruluĭ protosinghel *Roman Ciorogariu*, prin valoarea sa netăgădăită, e a se privi nu numaĭ ca punctul culminant în programa serbărilor, ci ca un proces verbal al strădanieĭ noastre culturale de o sută de anĭ, menit a fi o îndrumare pentru generațiile viitoare. În acest magistral discurs, dedicat istorieĭ, iscusitul conducător al institutuluĭ jubilar, scoate pe rînd din cenușa trecutuluĭ pe apostoliĭ de pe vremurĭ aĭ culturiĭ românești, între carĭ pomenește cu cuvenita pietate pe marele învățat, Pavel Iorgovicĭ, Frătușul nostru din Vărădia, din a căruĭ apostolie s'au inspirat și ceialalțĭ „patru evangheliștĭ, carĭ au scris cartea neamuluĭ românesc în sufletele deschise ale părinților noștri": Bufanul Const. Diaconovicĭ-Loga, odraslă din o veche familie românească venită la 1737 din Tismana Mehedințuluĭ, în Banatul nostru „cel maĭ avansat în cultură", apoĭ bănățeniĭ Dimitrie Țichindeal, Dr. Iosif Iorgovicĭ și Ungureanul Ioan Mihuț. Părintele Ciorogariu arată maĭ departe cum un Alexandru Gavra l-a convins pe „țințarul" Emanuil Gozsdu că e Român și nu Grec cum se credea el păn'atuncĭ. Insfîrșit, ca dovadă că „valoarea adevărată și din mormînt îșĭ cere partea eĭ de mărire" a maĭ arătat „armonia sufletească" a mareluĭ arhiereu român Ivașcovicĭ, născut aicĭ și crescut între Sîrbĭ, a caruĭ mare calitate de a prețui munca și talentul a fost rămas întunecată în tradiție de insuficiența graiuluĭ său sîrbizat.

Minunate au fost și celelalte vorbirĭ, în frunte cu a P. S. Sale episcopuluĭ *Ioan Papp* prin care a biuecuvîntat intrarea. P. S. Sa, cunoscut ca un mare ocrotitor al școaleĭ, decînd a primit toiagul diecezeĭ, ce prinde în două mînĭ cum s'ar zice, tot jertfește cu drag pentru instrucția poporuluĭ. Eată o calitate mare care ne face să ne închinăm înaintea Prea Sfinției Sale: Intru mulțĭ anĭ, Stăpîne!

Dintre toastele rostite la banchet maĭ mare luare aminte au zăslujit al fruntașuluĭ nostru *Dr. Stefan C. Pop,* care cu drept cuvînt a reclamat acest praznic cultural ca fiind o zi de bucurie a întreg neamuluĭ românesc, care „n'are decît o singură *biserică românească* cu cele două nuanțe ale sale... bravo, așa este; am zis-o și noĭ deatîteaorĭ din locul acesta — și toastul blăjinuluĭ director *Lang* dela preparandia de stat, care a admirat cu sinceritate energia neasămuită, puterea de viață și talentul coleguluĭ său, a directoruluĭ R. Ciorogariu, arangeatorul acestuĭ măreț festival.

Serbările s'au încheiat prin un mare concert, împreunat cu petrecere de dans, al choruluĭ seminarial, de subt conducerea destoiniculuĭ prof. *Lugojanu,* dat în sala cea mare a oteluluĭ „Crucea albă".

Succesul deplin al serbărilor din Arad a umplut de bucurie pe frațiĭ noștri de pretutindenĭ, carĭ și-au îndreptat și îșĭ îndreaptă mereu privirile asupra acestuĭ centru cultural al Ungurenilor și Bănățenilor.

FOILETON.

Ce povestește furnica albineĭ.

De **T. Liviu Blaga** (după „Naturfreunde").

O albiniță harnică, foarte harnică, zbura dela o floricică la alta, culegînd din fiecare pecît o eartă puterile, mierea cea dulce. Deodată se se oprește din zbor și se uită cu mirare la uriașul dela picioarele sale. Cine era adecă și ce ispravă mare făcea? Era o furnică, care în sudoarea feteĭ sale, căra prin earbă un firicel de cetină.

Hm, se gîndește albina, povara e de douăorĭ maĭ mare și maĭ multă decît purtătoarea eĭ!, — și cu toateacestea înaintează cu pas atît de ușor și grăbit! Trebue că are mare grabă!

„Ia ascultă, cumătro! staĭ și răsuflă puțin cu cu trunchiul cela de arbore al dtale"!

— Da, foarte bucuros, albiniță dragă, dar vremea mea e tare scurt măsurată, am acasă încă atîta lucru, de nu știu unde-mĭ stă capul. In anul acesta ne face ploaea cea multă tare mult necaz la îngrijirea ouălor, a seminților noastre, dar și de altcum"...

„Ploaea?" întreabă albinița.

„Bine dar tu asta încă n'o ști păn'acuma? Atuncĭ totușĭ trebue să îmĭ iau pentru cîteva clipi răgaz. Atîta știĭ doar, că noĭ nu avem, ca voĭ albinele, o singură regină; noĭ avem acum în cuibul nostru chiar și peste 60 de regine! Apoĭ reginele noastre nu-șĭ depun ouăle în celule (găurele) deosebite, singuratice, cum face regina voastră. Noĭ lucrătoarele îngrămădim ouăle într'un loc și le lingem cu multă sîrguință. Prin aceasta pelița oauălor se face ceva maĭ groasă și sucul nutritor nu poate străbate prin ea. Indatăce ies larvele (omidele) din ouă, noĭ trebue să le nutrim, cam tot așa cum faceți doar și voĭ. Dacă larvele au îmbătrînit puțin, le ducem din „pivniță" în „partea de jos a caseĭ" și în „etagiul (catul) întăĭ". Dup'aceia le zidim în pămînt umed o căzuță mică de lut, așa că fiecare larvă îșĭ are casa sa. Acum trebue să supraveghiem zilnic, care dintre larve s'a împăpușat și care nu. Cînd e gata gogoașa, ducem păpușele în „etagiul (rîndul) al doilea" și în „magazin" și le așezăm grămezĭ. Pelîngă aceasta trebue să cercetăm zi de zi, ca larvele să rămînă cît se poate de curate, ca nu cumva să se așeze pe ele vr'un firicel de prav!

— „Bine, dar poate fi un firicel de praf atît de stricăcios?"

„Sigur! Căcĭ altcum bureții de mucegaĭ străbat foarte ușor în cuibul nostru și atuncĭ vaĭ de toată sămînța noastră, de întreg cuibul nostru".

— „Inteleg, dar pentruce sunteți nevoite a a purta larvele de colo pănă colo prin casă, din pivniță pănă la magazin?

— „Știĭ, albinuțo dragă, ouăle și larvele cele tinere detot, au lipsă de aer umed și răcoros, larvele maĭ bătrîne, însă, trebue să aibă ceva maĭ multă căldură, pentruaceia le așezăm în partea de jos a caseĭ și în etagiul întăĭ. Păpușile la rîndul lor au nevoe de căldură cît se poate de multă, dacă e să iese din ele regine, bărbătușĭ și lucrătoare, pentruaceia le ducem în etagiul al doilea și în magazin, unde e cald".

— „Și asta o înțeleg, toate cîte mi-le-aĭ spus, însă, ce au de-a face cu ploaea, de care mi-aĭ pomenit înainte?"

— „Bine zicĭ! Staĭ să-ți spun. Cînd plouă, atuncĭ apa străbate deobiceĭ prin magazin pănă la etage. In cazul aceasta e prea rece aicĭ și prea umed, pentruaceia pe vreme ploioasă ne ducem păpușile și larvele în etagiul întăĭ, și dacă e nevoe chiar și în partea de jos a caseĭ. Cînd dă soarele, le ducem înapoĭ".

— „Dacă e așa, precum spuĭ, și eu ți-o cred că e așa, atuncĭ lucrătoarele voastre tinere trebue să învețe tare mult!"

— „Să învețe? Asta o știm doar cu toatele încă de atuncĭ, decînd ieșim din păpușe. Oare voĭ încă trebue să învățați culesul de miere dela albinele maĭ bătrîne?"

— „De unde! Asta o știm și noĭ, decînd ne naștem!"

— „Eĭ, vezĭ!"

— „Dar încă o întrebare. Ce vă faceți voĭ, dacă se întîmplă cumva să nu maĭ aveți nicio regină?"

— „Atuncĭ ne alegem pe cea maĭ mare din furnicele lucrătoare, pe aceasta o îngrijim bine, îĭ dăm hrana cea maĭ bună, ea nu trebue să lucreze nimic, înschimb însă începe a oua".

— „Acum însfîrșit trebue să-mĭ maĭ spuĭ ceva despre vacile voastre de muls, de carĭ de multeorĭ am auzit vorbindu-se cîte ceva prin pomĭ, cînd umblam să culeg miere din florile lor".

— „O, despre asta ți-aș putea povesti încă multe, precum și despre toate celelalte animale carĭ locuesc la noĭ. Astăzĭ însă nu maĭ am vreme, ți-le voĭ spune altădată!

Repede îșĭ luă firicelul de cetină și se grăbi către casă. Ear albinuța privia în urma miculuĭ voinic cu mirare și se gîndea: „Dacă ar ști-o asta toțĭ oameniĭ, atuncĭ ne-ar scoate pe noĭ albinele din zicală și n'ar maĭ zice: „Harnic ca o albină" ci „Harnic ca o furnică!" Și ar spune mult!

Bogăţia Franţeĭ.

Cunoscutul politician d'Avenel arată într'o nouă lucrare a sa, că în Franţa nu-ĭ aşa uşor a putea a constata culmea averilor particulare, deoarece acolo nu există dare de venit. După calcularea luĭ d'Avenel averea privată a Franţeĭ face 235 miliarde, din carĭ 110 avere nobilă, 70 miliarde cad pe imobilele dela ţară şi 50 miliarde pe cele orăşăneştĭ. Averea statuluĭ şi o comunelor de circa 30 miliarde nu e socotia aci.

Din aceste averĭ imense a treia parte din Francezĭ nu posedă nimic, patru milioane de cetăţenĭ francezĭ au împreună un miliard, adecă 253 de francĭ de fiecare cap; 3½ milioane de Francezĭ posed 4½ miliarde, adecă cîte 1260 francĭ de cap. Un milion şi jumătate de cetăţenĭ au fiecare cîte 21.000 de francĭ; 240.000 au cîte 50.000 şi 100.000 de francĭ; 155.700 au între 100.000 şi 250.000; 54.000 au între 250.000 şi 500.000; 25.000 au între 500.000 şi un milion. Dintre milionarĭ 10.900 inşĭ au împreună 2 miliarde, adecă 1—2 milioane fiecare; 4220 Francezĭ au între 2 şi 5 milioane, întotal 12 miliarde; 595 au între 5 şi 10 milioane, laolaltă 4 miliarde; 280 de inşĭ au cîte 10-50 milioane, total 4½ miliarde şi 70 Francezĭ au fiecare peste 50 milioane decĭ împreună 5½ miliarde.

Aşadară şi în Franţa, ca şi în celelte ţerĭ capitalistice, bogaţia ţăriĭ e îngrămădită în mînile unora, ear mulţimea n'are nimic, orĭ foarte puţin. D'Avenel arată că regiĭ industrialĭ de astăzĭ sînt maĭ bogaţĭ decît principiĭ de odinioară aĭ Franţeĭ. Şeful caseĭ Rottschild are un venit anual (ca şi Ludvig XIV): 20 milioane. O mie de Francezĭ au cîte 200.000 de francĭ, 350 au peste jumătate de milion anual, 120 au peste un milion, 50 au peste 3 milioane şi 10 inşĭ au peste 5 milioane. Deosebirea e numaĭ că regiĭ banuluĭ şi-au căştigat eĭ singurĭ averea, şi cînd îşĭ închid ochiĭ earăşĭ au să şi-o peardă, pecînd principiĭ de odinioară şi-au moştenit averile. Republica, însă, va trebui să fie cu grijă: nu cumva din stăpînirea modernă a banuluĭ să răsară earăşĭ o nouă putere feudală.

Tragedia uneĭ Turcoaice.

Ziarele ruseştĭ pomenesc de tragedia curioasă a uneĭ princese mohamedane. Princesa *Zekie* de viţă tatară, soţia unuĭ înalt ofiţer turc, locuia într'un strălucit palat aproape de Abu-Şeira. Dela zdrobirea armateĭ turceştĭ, princesa, înflăcărată de credinţa eĭ mohamedană, a căzut într'o melancolie crescîndă; s'a retras în singurătate, era mereu tristă şi plîngea amarnic fără a se maĭ da în vorbă cu cineva. In zilele ultimelor lupte dela Lüle-Burgas etc. carĭ au pricinuit retragerea trupelor către Ceatalgea, princesa ajunse într'o iritaţie enormă. Cînd a sosit vestea dezastruluĭ de pe cîmpul de războĭ, ceĭ din preajma principeseĭ au băgat de seamă că se pregăteşte a se despărţi de viaţă. Şi-a arangeat toate afacerile; şapoĭ a început a-şĭ pregăti sinuciderea. În curtea palatuluĭ a făcut o grămadă de lemne, împodobită cu florĭ şi cu covoare; dup'aceia earăşĭ s'a retras în camerele eĭ.

Nimenĭ n'a îndrăznit a o opri, a se îngera în planurile eĭ. Princesa a petrecut timp îndelungat în rugăciunĭ; însfîrşit a părăsit palatul şi s'a îndreptat către grămada pregătită de ea însaşĭ. A poruncit să i-se aducă o ţăpligă de lemn, cu care a dat foc grămeziĭ şi cînd s'a făcut flacăra mare, s'a repezit tînăra femeie, spre uimirea servitorimeĭ, în para focului. Părul şi hainele luară foc şi princesa a ars scrum. Ceĭ din împrejurimea eĭ, necutezînd a-ĭ zădărnici hotărîrea de a muri, plîngeau cu amar împrejurul focului pănăce întreaga grămadă s'a făcut cenuşă.

Maĭ tîrziu s'a găsit în cabinetul princeseĭ o scrisoare adresată către bărbatul eĭ de pe cîmpul de luptă. In epistolă declară că nu poate supravieţui prăbuşirea poporuluĭ eĭ; eată dece a preferit să moară. Armata şi-a perdut virtutea de odinioară, şi astfel ea nu poate să maĭ trăiască în mijlocul unuĭ popor bătut. Blastămă înfine armata biruită, a căreĭ uniformă o poartă şi bărbatul eĭ, şi se roagă de Allah: să nu îngăduie totala nimicire a poporuluĭ turcesc.

IGIENĂ.

Masagiul

de **Dr. Eggebrecht & O. Schorch.**

Articulaţia mînii. Maĭ totdeuna trebue la masagiul mîneĭ să facem şi pe al articulaţiuneĭ eĭ, deaceia dupăce am tras mijlocul mîneĭ, vom face o tragere şi frămîntare a muşchilor antebraţuluĭ, şi numaĭ după aceia vom face articulaţia mîneĭ. In acest scop vom pune mîna bolnavă pe stînga noastră şi frecăm cu dreapta pe laturea degetuluĭ mic, începînd înafară şi progresînd peste dosul mîneĭ înlăuntru la marginea degetuluĭ mare. Apoĭ punem mîna pacientuluĭ cu dosul eĭ în stînga noastră şi frecăm restul eĭ. Vom băga de seamă, ca să nu frecăm pe tendoane, ci pe capsula articulaţiuneĭ, decĭ vom împinge înlăturĭ tendoanele şi vom pătrunde între ele în adîncime. Ca mişcărĭ ale articulaţiuneĭ mîneĭ vom executa flexime şi extensime în toate senzurile precum şi rotal (active şi pasive). Dacă trebue să facem special un masaj al articulaţiuniĭ mîneĭ, atuncĭ tragem pelea dela degete pănă la articulaţia cotuluĭ, prinprejurul întreguluĭ braţ tragem şi frecăm şi muşchiĭ antebraţuluĭ în felul ştiut la mişcărĭ, maĭ ales cele pasive, trebue să fie foarte precauţĭ la articulaţia mîneĭ, deoarece aci sînt adeseorĭ rupturĭ ale capuluĭ, ceiace poate aduce cu sine marĭ inflemaţie.

Masagiul piciorului. In acest scop facem să se lapede ciorapul şi să se desvăluiască gamba (ţurboiul). Nu este neapărat delipsă, ca la această tragere să zacă pacientul; căcĭ o putem face prea bine, punîndu-l să şadă pe scaun. In tot cazul masorul şade, fie că pacientul zace orĭ şade, dar nu trebue să aibă aerul uneĭ neglijenţe.

Fiindcă piciorul totdeuna asudă, se recomandă o bae de picioare înainte de masaj. La picior putem întrebuinţa puţin maĭ multă grăsime decît la mînă, fiind pelea sa deregulă mult maĭ simţitoare decît a mîniĭ şi totaşa şi a fluerului piciorului; care în parte deasemenea stă subt tratament. Spre a feri hainele, punem un prosop pe coapsa proprie, pe care punem piciorul bolnav spre a-l masa. Masorul şade pieziş şi la o laturе a pacientuluĭ, ţinîndu-ĭ piciorul pe coapsa dreaptă.

Degetele piciorului se masează îngeneral rar, fiindcă ceĭ maĭ mulţĭ oamenĭ nu pot mişca fiecare deget independent unul de altul. Maĭ des se masează degetul mare; şi relativ la acesta se potriveşte ceiace s'a zis despre tragerea degetelor (Nr. 5 alin. a.)

Dosul piciorului. Apucăm piciorul cu mîna stîngă şi tragem pelea începînd dela degete cu dreapta pusă palma peste dosul piciorului şi gambeĭ pănă la genunchĭ. Deasupra tendoanelor şi printre oasele mijlociĭ ale piciorului (metatarz) le tragem ca la dosul mîniĭ (vezĭ Nr. 5 alin. b); apoĭ maĭ executăm şi mişcările descrise acolo, dar avem în vedere maĭ ales mişcarea metacarpuluĭ în raport cu rădăcina piciorului. Urmărim tendoanele extenzoriĭ cît ne e cu putinţă.

Talpa piciorului. Pelea tălpiĭ se trage, apucînd piciorul cu mîna dreaptă pedeasupra imediat înapoia degetelor şi tragem cu stînga dela degete peste călcîĭ pănă la golul genunchiuluĭ. La călcîĭ să nu ridicăm mîna care trage. Incolo aceleiaşĭ regule ca şi la Nr. 5 al. c). La frămîntarea laturilor piciorului să dăm o deosebită atenţiune inserţiunilor muşchilor peroniexe (pulpeĭ), fiindcă aceste locurĭ sînt prea dureroase la boalele picioarelor.

Incheietura piciorului. Dacă voim să frecăm articulaţia piciorului, luăm întăĭ călcăiul în mîna stîngă şi lucrăm cu dreapta. Incepem la tendonul luĭ Achile, cam la înălţimea maleoleĭ (nodiţ) interne, mergem înjos şi pe subt el maĭ înainte, pănă ajungem pe dosul piciorului la mijloc. Aci îşĭ schimbă mînele rolurile şi cea stînga merge pe subt maleola externă pănă la tendonul luĭ Achile. Deplasăm pecît se poate tendoanele extensoriĭ de pe dosul piciorului, pentruca să putem pătrunde între ele destul de eficace în adîncime. In special pentru tragerea articulaţieĭ piciorului se aplică cele zise despre tragerea articulaţieĭ mîneĭ (Nr. 5 alin. d).

Dr. Gh. Crăiniceanu.

(Va urma).

ECONOMIE.

Situaţia financiară.

Nesiguranţa situaţiuniĭ politice generale a ţinut pieţele internaţionale de banĭ pănă către sfîrşitul săptămîniĭ acesteia în cea maĭ mare încordare şi a făcut să se simtă tot maĭ intensiv lipsa de banĭ. Se aştepta aproape cu siguranţă nouĭ urcărĭ a etalonuluĭ oficial la băncile marĭ de emisiune. Expozeul ministruluĭ de externe austro-ungar din zilele acestea şi în legătură cu acela zvonurile întemeiate ale uneĭ apropiate împăcărĭ în Balcanĭ, precum şi alegerea de prezident terminată din Statele-unite au contribuit în bună parte şi la ameliorarea situaţiuniĭ financiare generale. Numaĭ Banca Franţeĭ şi-a ridicat etalonul dela 3½ la 4% pecînd la London nu s'a făcut nicio schimbare. Banca imperială germană deasemenea stă încă în aşteptare. Discontul privat e la Paris egal cu rata oficială, ca şi la London. La Berlin discontul privat este de 4¾%.

Piaţa internă de banĭ nu arată o schimbare maĭ însemnată a situaţiuniĭ. Mişcare puţină şi lipsă de banĭ, lipsind orce oferte străine. Cutoateacestea nicĭ Banca de emisiune nu este dincaleafară asediată cu cambiĭ.

Discontul privat este în Pesta 5⅝, ear în Viena 5⅜%.

Banca naţională a Romănieĭ şi-a ridicat etalonul oficial cu 1% întreg dela 5 la 6%.

„R. E."

FELURIMI.

Războaiele. Flacăra războiuluĭ se încinge, iar limbile de foc spintecă văzduhul. Se întrunesc pacifiştiĭ în congrese solemne şi declară că războiul e cea maĭ mare nenorocire pentru omenire; bărbaţiĭ de stat aĭ tuturor ţărilor se întreb în declaraţiĭ pacifice şi cutoateaceastea, cînd la un colţ al pămîntuluĭ, cînd la alt colţ, focul războiuluĭ isbucneşte năprasnic şi pustiitor.

Cu toateacestea o constatare îmbucărătoare poate fi făcută:

De maĭ bine de 30 de anĭ n'a maĭ izbucnit un războĭ între două marĭ Puterĭ din apusul Europeĭ.

Am avut în acest interval războiul sîrbo-bulgar, războiul ispano-american, războiul greco-turc, războiul buro-englez, războiul chino-japonez, războiul ruso-japonez, războiul italo-turc, şi acum în urmă cel din Balcanĭ, dar aceste războaie sau au fost extraeuropene, sau au avut loc între State, dintre carĭ celpuţin unul a fost un Stat mic. Dar un războĭ European, între două State marĭ, n'am avut dela războiul ruso-turc din 1877 şi încă acesta poate fi considerat ca o excepţie, pe care o vom releva numaidecît, păn'acum la izbucnirea războiulu din Balcani.

Explicaţia nu e deloc enigmatică.

Popoarele industriale din Apusul Europeĭ nu-şĭ pot declara războĭ cu uşurinţă, pentrucă au însemnate bunurĭ economice de apărat. S'a făcut socoteala că un stat mare din Apusul Europeĭ chiar ieşind biruitor dintr'un războĭ, ar fi sleit economiceşte, căcĭ ar pierde milioane şi şi-ar paraliza industria prin risipa capitalurilor. Deaceia Anglia şi Franţa nu s'au încăierat cînd cu incidentul grav din Fachoda, şi pentru acelaşĭ cuvînt chestiunea marocană n'a provocat războiul mult temut dintre Franţa şi Germania.

Numaĭ statele agricole — şi acesta este cazul excepţional al războiuluĭ ruso-turc din 1877 — şi cel actual din Balcanĭ — pot declara războaie cu maĭ puţine răspunderĭ, fiindcă pămînturile agricole, generoase, repară cu un an-doĭ de belşug, dezastrele unuĭ războĭ.

Cînd bubuie tunurile într'o ţară agricolă, ele nu fac niciun rău pămîntuluĭ veşnic hrănitor, pecînd în statele industriale, tunurile ar rade uzinĭ, unde sînt îngrămădite bogăţiĭ şi unde se hrănesc atîtea gurĭ.

G.

CRONICA.

Comitetul Societăţiĭ fonduluĭ de teatru român, după încheierea adunăriĭ generale, ţinută Lunĭ la Braşov subt conducarea viceprezidentuluĭ eĭ, *Virgil Oniţiu*, distinsul director al liceuluĭ din Braşov, a fixat cercul de activitate al secretaruluĭ literar al societăţiĭ *Dr. Horia Petra Petrescu*, hotărînd totodată ca înlocul anuarelor să apară dela 1 Ianuar 1913 înainte o *revistă teatrală bilunară* subt direcţia d-nuluĭ Dr. Horia Petra Petrescu, ear proxima adunare generală să se ţină în Caransebeş.

*

După discursul festiv al directoruluĭ P. C. S. R. Ciorogariu au maĭ rostit vorbirĭ la centenarul pedagogiuluĭ jubilar din Arad, înafară de P. S. Sa episcopul Aradului, în numele guvernuluĭ: comitele suprem *Urban*, în numele Excelenţiĭ Sale mitropolituluĭ: *Dr. E. Roşca*, în numele comitatuluĭ protonotarul şi inspectorul regesc de şcoale *Arpad Varjassy*, în numele oraşuluĭ: primarul *Varjassy Lajos*, în numele diecezii şi al institutuluĭ teologic-pedagogic din Caransebeş: secretarul *Dr. Cornel Corneanu*, în numele „Astreĭ": deputatul dietal *Dr. St. C. Pap*, în numele Societăţiĭ fonduluĭ de teatru român: secretarul conz. *Vasile Goldiş*, în numele preparandieĭ maghiare din Arad: directorul *Lang*, în numele şcoaleĭ civile de fete din Sibiĭ: prof. *Stanciu*, în numele Reuniuniĭ învăţătorilor din Arad: directorul *I. Moldovanu*, în numele Reuniuniĭ învăţătorilor din eparhia Caransebeşuluĭ: membrul eĭ onorar *Gheorghe Jianu*, în numele învăţătorilor timişorenĭ: preşedintele lor *Iuliu Vuia* şi în numele învăţătorilor bihorenĭ: inv. *Cleoambeş*.

*

† La înmormîntarea doamneĭ *Lucreţia de Herbay* născ. *Tămăşdanu* din Arad a participat un public imens. Carul mortuar, tras de şase caĭ cerniţĭ, a fost însoţit până la cimitir, înafară de număroasele rude, de întreagă elita rom. din Arad. Cele 5 fetiţe speriate de năprăznicia sorţiĭ care le-a lovit fără milă, petreceau la groapă pe mama lor, ocolind pe tătucul lor care păzia ca perdut cu ochiĭ aţintiţĭ însus, de unde vine tăria, cautînd mîngăere... Jalea tuturora carĭ au cunoscut pe acest înger de femeie a fost adîncă şi zguduitoare. Odihniască în pace! Transmitem şi pe această cale, întristateĭ familiĭ sincere condoleanţe!

*

Cunoscutul scriitor de istorie bisericească şi în general de istorie a Românilor bănăţenĭ, dl Dr. G. Popovicĭ, şi-a serbat Lunĭ jubileul zileĭ în care s'au împlinit 25 de anĭ dela instalarea sa ca protopresbiter al tractuluĭ Lugoj. Cu acest prilej s'a oficiat serviciu divin prin Prea Cuv. Sa Dr. T. I. Badescu, asistat de înaltele feţe bisericeştĭ ale diecezeĭ Caransebeşuluĭ. In numele P. S. Sale d. episcop Dr. E. Miron Cristea, în numele conzistoruluĭ diecezan, al institutuluĭ teologic-pedagogic, precum şi al reprezentanţeĭ oraşuluĭ, a fost felicitat de distinse notabilităţĭ ale vieţiĭ noastre publice din acel oraş. S'au scos la iveală meritele acestuĭ bărbat, consacrate de Academia Română alegîndu-l membru corespondent — ca istoric, s'a desfăşurat activitatea politică a d-sale, ales fiind în două rînduri deputat în camera ungară, reprezentînd voinţa cetăţenilor din cercul Lugojuluĭ. Atît preoţiĭ cît şi învăţătoriĭ din protopopiatul Lugojuluĭ au ştiut împrima acesteĭ sărbătorĭ un caracter de înaltă valoare morală, pe fondul căreia străluciau virtuţĭ de stimă şi recunoştinţă din partea acelora carĭ au ştiut preţui faptele jubilaruluĭ, — atît preoţiĭ cît şi învăţătoriĭ au pus bază cîteunuĭ fond cu acest prilej.

*

La iniţiativa P. S. Sale d-luĭ Episcop *Dr. Miron E. Cristea* s'a serbat şi la institutul teologic şi pedagogic din Caransebes aniversarea de 100 anĭ dela înfiinţarea institutuluĭ pedagogic român din Arad, al căruĭ prim director a fost marele luptător, blîndul preot şi învăţatul profesor Dimitrie Ţichindeal.

*

Guvernul din Saxonia a încuviinţat cererea învăţătorilor de a fi admişĭ la universitate. Pe viitor toţĭ învăţătoriĭ din ţară, pe temeiul certificatuluĭ care îĭ îndreptăţeşte la serviciul de voluntarĭ, vor putea cerceta cursurile facultăţiĭ filozofice.

*

Academia suedeză a conferit premiul Nobel scriitoruluĭ Gerhart *Hauptmann* din Germania.

*

D. N. Iorga a primit la universitate pe noul student A. S. R. prinţul Carol cu următoarele cuvinte:

„Salut cu o înduioşată bucurie în care se amestecă speranţele cele maĭ frumoase ale uneĭ ţărĭ întregĭ şi ale unuĭ neam maĭ mare decît dînsa pe noul student român A. S. R. principele Românieĭ. Prezenţa sa aicĭ e un semn de respect pentru ştiinţa românească din care trebue să plece îndreptărĭ folositoare naţiuneĭ puterĭ nouă în lupta prin care se ţin şi biruesc popoarele, un semn de iubire pentru idealele carĭ aicĭ se ridică maĭ mîndre şi se păstrează maĭ curate, un semn de încredere în acest tineret care va ajuta pe Carol II. rege al Românieĭ să ducă maĭ departe opera de cultură, de organizare, de împuternicire a noastră. Dacă aşĭ dori ca viaţa mea să se prelungiască dincolo de marginile unui trup obosit de studiĭ şi de silinţe, ar fi să văd şi eu secerişul bogat ce se va ridica desigur din semănătura noastră plină de rîvnă în acest suflet pe care-L ştiu simţitor, bun şi nobil".

Aplauze prelungite, strigăte de „Ura!"

Apoĭ, d. N. Iorga intră în subiectul cursuluĭ: Istoria politică a statelor balcanice în veacul al XIX-lea:

Un singur popor a fost în Balcanĭ: Traciĭ, cu un ccracter bine definit, care maĭ tîrziu împreună cu Iliriĭ au stăpînit pelîngă toată peninsula balcanică şi ţinuturĭ din Asia-mică şi toate statele ce s'au format în urmă nu sînt decît o ramificare a *traco-ilirilor*. Apoĭ, d. Iorga, arată procesul de *romanizare* al acesteĭ provinciĭ, dovedind că Traian a desăvîrşit romanizarea, ear nu a redeschis-o, fapt pe care l-au făcut ţăraniĭ care nu se maĭ simţiau la largul lor în Roma.

Partea cea maĭ interesantă a întroducereĭ la cursul d-luĭ Iorga, este cea referitoare la rolul Românilor în dezvoltarea popoarelor balcanice; „la noĭ s'au tipărit cărţile sfinte răspîndite în Goorgia, Caucaz, Antiohia, etc. *la noĭ cu baniĭ noştri s'au întreţinut mişcarea culturală a popoarelor balcanice*, la noĭ au venit vlădicii lor, s'au tipărit cărţile, s'au înfiinţat şcolile, (greceştĭ desigur) de unde a pornit şi ideia înfiinţăriĭ celebreĭ şcolĭ din Constantinopol. In Moldova şi Muntenia a fost leagănul trezireĭ vieţiĭ sufleteştĭ a ramificaţiilor poporuluĭ traco-iliric.

Din acestea reiese decĭ necesitatea studiuluĭ istorieĭ statelor balcanice, prin rolul nespus de însemnat pe care l-a avut poporul nostru. Aceasta e ideia principală care a călăuzit prima conferinţă, şi pe care, cu un bogat material a reliefat-o d. Iorga.

Lungĭ şi simpatice ovaţiunĭ... A. S. Regală principele Carol a părăsit cel din urmă sala de cursurĭ, lăsînd ca întreaga tinerime studioasă să se perinde prin faţa Sa, fiecăruia fluturîdu-ĭ pe buze un simpatic „la revedere" către noul lor coleg de studiĭ.

*

Reuniunea română de cîntărĭ şi muzică din Reciţa montană a aranjat Duminecă la 17 Novembre 1912 în casina de acolo o producţiune teatrală reprezentînd comediile: „Vecinătatea periculoasă" de Tropeanu şi „Vlăduţul mameĭ". Venitul curat a fost destinat unuĭ scop umanitar, anume ajutorăriĭ copiilor orfanĭ. In ce priveşte nivoul reprezentaţiunilor constat, că în piesa primă au excelat maĭ ales d-niĭ *Iosif Munteanu* şi *Petru Bârsanu* ear în piesa a doua d-niĭ *Nicolae Barbu* şi *Vasile Chiriţa*, dar maĭ ales d-l *Miail Blidariu*, care deşi a jucat pentru primadată, a fermecat publicul în rolul său de vlăduţul mameĭ şi d-na *Maria Frăţilă*, ca Sevasta mama luĭ Vlăduţ. Reprezentaţiunea a avut şi un succes material satisfăcător. S'au incasat 144 cor. din carĭ subtregîndu-se spesele de 56 cor., a rămas un venit net de 56 cor., care sumă a fost predată comitetuluĭ societăţiĭ de ajutorare „Humanitas". din localitate.

*

Inventatorul telegrafieĭ fără sîrmă, Marconi, şedea zilele acestea la masă lîngă o damă, care confundînd pe vecinul său cu Mascagni, i-a zis: „Măiestre, aşĭ dori să-mĭ cînţĭ la pian celebrul *Intermezzo* din oprea dtale!" — „Cu toată plăcerea, a răspuns Marconi, dacă aĭ la îndemînă un pian fără sîrme".

*

Alaltăerĭ autorităţile din Panciova au pus mîna pe un bragagiu sîrb, dupăce a fost descoperit că e căpitan de stat major. Spionul a fost internat în temniţa garnizoaneĭ din Timişoara.

*

La Bocşa-montană a murit protopopul gr. cat. *Ieronim Pascu*. Fieĭ ţărîna uşoară!

*

Pe vaporul Carpathia au plecat Sîmbătă din Fiume la America o mie şi două sute de emigranţĭ din Ungaria.

*

Aviz.

Profesorul de dans **Paul Sourou** îşĭ va începe earăşĭ cursul de dans în pavilionul din Grădina de tir la 3 Decembre c. n.

Maĭ nou.

Ziarele marĭ vestesc că la *Ceatalgea* Turciĭ au reuşit să bată pe Bulgarĭ prin o canonadă straşnică. Până la şase kilometri s'a cutremurat pămîntul de bobuitul tunurilor. Bulgariĭ au perdut 6800 prisonierĭ şi 42 de tunurĭ.

*

Cholera bîntue cumplit între beligranţiĭ din Balcanĭ. Cad soldaţiĭ pe drumurĭ.

*

Intre Turcia şi Bulgaria s'a încheiat un armistiţiu.

*

Conflictul între Serbia şi Monarhia noastră s'a înasprit prin tratarea neconveniţională a consuluĭ austro-ungar Prohaska din Prizrend. Abia erĭ a veni vestea că guvernul sîrbesc a îngăduit ca un trimis al ministeruluĭ de externe austro-ungar să viziteze şi să constate ce s'a petrecut la Prizrend.

*

Intr'o foae serioasă engleză „Spectator" marele publicist Scotus Viator pledează pentru predarea Constantinopoluluĭ şi a teritoruluĭ până la Dardanele — Românieĭ, ca astfel România care are dreptul la compensaţiĭ, să poată renunţa la cadrilater.

*

In legătură cu indepedenţa Albineĭ, dinceînce tot maĭ mult iese în relief prinţul Ghica ca pretendent la tronul Albineĭ.

*

Oraşul Monastir a fost ocupat de Sîrbĭ, 30.000 de Turcĭ împreună cu statul major s'au predat. Ştirea, însă, s'a dezminţit astăzĭ.

Poşta Redacţiuniĭ.

D. I. Vraniuţ. Deslușirĭ la conducătorul tipografieĭ d. A. Vucovanu. Aşteptăm cele promise.

M. C. Hodoş. Primit. Răspunsul urmează în epistolă.

P. B. Reciţa. Trimite raportul!

Dr. Gh. C. Bucureşti. Vestea — neîntemeiată. Incurînd urmează răspuns detaliat.

I. J. Braşov. Epistolă urmează.

Poşta Administraţiuniĭ.

Rugăm cu toată inzistinţa pe restanţierĭ să ne trimită în 8 zibe baniĭ. Pe ceice nu vor să înţeleagă îĭ vom trata dupăcum merită.

Bibliografie.

A apărut, în editura „Asociaţiuniĭ din Sibiĭ: *Gheorghe Bariţiu, studiĭ şi articole*, cu o prefaţă de distinsul literat-istoric Dr. Ioan Lupaş. O recomandăm cu căldură cititorilor noştri. Preţul cor. 1·50.

*

„Romanul ceruluĭ", astronomie pentru toţĭ de Victor Anestin. Mulţĭ cred că pentru a cunoaşte misterele bolţeĭ cereştĭ îţĭ trebuesc studiĭ matematice superioare. Nenumăratele scrierĭ astronnmice populare din toate ţările culte dovedese contrarul. In „Romanul Ceruluĭ", d. Victor Anestin a inzistat numaĭ asupra noţiunilor carĭ pot fi înţelese de orcine, fără nicio pregătire specială. Autorul la sfîrşitul scrieriĭ acesteia dă şi indicaţiunĭ asupra moduluĭ cum poate fi studiată bolta cerească, cum şi asupra amatorilor — astronomĭ din România, al căror număr sporeşte mereu. Preţul 60 banĭ, de vînzare la librăria editoare Leon Alcalay, — Bucureştĭ.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor-responsabil: **Ilie Oraviţanu.**

Apoteca la „Sf. Gheorghe'

Strada principală (vis-à-vis de R. Goldstein)

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană** și **săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mînĭ orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuințate pănʼacum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe** în **Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unuĭ borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudreĭ americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunuluĭ americ. 80 fil. Incontra durerilĭ de dințĭ maĭ bune sînt picăturile americane. Prețul 1 cor.

Cancelarie de agentură

concesionată de autorităţĭ, pentru comisiunĭ, informațiunĭ și deslușirĭ.

In interesul publiculuĭ din Biserica-albă și împrejurime am aflat de bine a deschide o cancelarie în care se vor da deslușirĭ și informațiunĭ precise în toate ramurile comerciale, industriale și administrative, de carĭ On. public are indispenzabilă lipsă în lupta pentru existență maĭ cu seama în cauze comunale adminstrative, de dare, percentuațiunĭ, transgresiunĭ, militare, orfanale, matriculare, exoperarea împrumuturilor de banĭ, cumpărare și vinzare de realităţĭ și altele. Spre orientare amintesc că am legatură cu autorităţile cercuale, comitatense și ministeriale, așa că orce afacere prin intervenirea mea poate fi grabnic și favorabil resolvită.

Cancelaria mea de informațiune se află în casa unde este **ospătăria „Vaporul alb" peste drum de parcul orașuluĭ.**

Theofil Popovicĭ
notar în pens.

Cassa de păstrare (Sparcassa)

din Oravița

prin aceasta aduce la cunoștiință, că începînd din

1 Ianuar 1913

toate depunerile, atît bătrîne cît și cele noĭ se vor fructifica cu

5% netto.

Direcțiunea.

Aviz.

In salonul de modă

Hermina Löbl

în strada principală din Oravița-mont.

mare asortiment de cele maĭ moderne pălăriĭ de earnă, aduse direct din Viena.

Tot aci și totfelul de cununĭ la mormînt.

Aviz.

Se caută cumpărătorĭ la 2 case din Biserica-albă (Fehértemplom), carĭ sînt încopciate cu licenţĭ de birt, la locurĭ bune și se vind cu tot cu mobilele recerute la birt. Maideaproape deslușirĭ se capătă în cancelaria mea de informațiunĭ delîngă ospătăria „Vaporul alb" (Panta Țăranu).

Teofil Popoviciu,
notar pensionar.

Anunț.

La Gărlișteșînt de vînzare

400 oĭ à 30--40 cor. părechea.

A se întreba la preotul **Axente Popovicĭ** în **Gerlistye**, per Krassóvár (Krassó-Szörény m.)

De vînzare

Pămînt arabil de clasa I. în hotarul comuneĭ Comorișteșe.

Foaea catastrală Nr. 537 șapte jugere; Nr. 394 două jugere, [illegible] 426 nouă jugere. Condițiunĭ absolut [illegible]orabile. Informațiunĭ la Administrația noastră.

O mare ospătărie,

avînd dreptul să stea deschisă până la miezul nopțiĭ, aparținîndu-ĭ și o mică trafică, provozută și cu o sală de dans, loc acomodat și pentru prăvălie fără concurență, cu 3 odăĭ, 1 cuină, 2 pivnițe, 1 șopron, 2 grajdurĭ etc. e de vînzare din mînă liberă.

A se întreba la proprietarul:

GHEORGHE CONSTANTIN (Bleambu)
din **Ciclova-montană** (lîngă Oravița).

Farmacia „La vulturul negru"

(Apoteca bătrînă)

ORAVIȚA

Fondată la anul 1797.
Proprietatea Knoblauch din 1817.
Telefon Nr. 59.

Roa 1911

Paris 1911, medalia de aur.

Spirtul Mentholos — Knoblauch

preparat al farmacieĭ „La vulturul negru" din Oravița, prețul dela 40 fil. până la 2 cor

Kremă de lilie americană	à Cor.	1.–
Pudră de lilie americană, albă, roza și crème	„ „	1.20
Săpun de lilie americană	„ „	–.70
Pieaturĭ pentru dințĭ	„ „	1.–
Picăturĭ chineze pentru dințĭ	„ „	70.–
Esență de liqueur, rom, preparat Knoblauch,	Litru à	20 fil.
Bomboane pentru tusă	à	20–60 „
Esență de mușchĭ izlandeze specalitate engleză	à Cor.	1–1.50
„ „ „ „ pentru reumă	à Cor.	1.–

Leac împotriva pangleceĭ (iimbricul mare).

Mare depozit de articole de gumă, pentru bărbațĭ și femeĭ, legăturĭ pentru soborîțĭ dela fabrice de primul rang indigene și străine.

Ceiace nu s'ar găsi în depozit se căștigă prompt în 2–3 zile fară nicio cheltuială. Comande dela 6 coroane însus se trimit gratuit.

Parfumerie și preparate cozmetice, cremă pentru obraz, săpunurĭ și alte specialităţĭ ale farmacieĭ se capătă la

„Apotecăria bătrînă" a luĭ Max de Knoblauch în Oravița

în ulița mare, peste drum de otelul „Coroana".

Tiparul Tipografieĭ „Progresul" societate pe acțiĭ, Oravița.